

Balázs Ildikó

Mécskolomp

Gyerekkoromban is szerettem a temetőt. Nyolcvan felé közeledő nagyanyám okkal járt oda: túlélte három öccsét: Átilla bátyát – ahogy mondta –, és Zoltit. De Jenőt is, a legkisebbet is, akit különösen szerettem.

81 évet élt, utolsó nyolc évét velem töltötte. Hároméves koromtól jártam vele a marosvásárhelyi római katolikus temetőbe – mi, reformátusok. Valamikor ott jutott sírhoz nagyapám, amikor elsőszülött gyermeküket kellett hirtelen temetni. Azóta nagyanyám rendszeres látogatója lett a temetőnek.

A legjobban a szobros sírköveket szerettem. Bár a katalikus (ahogy mondták) szobrai távol álltak a neológ zsidó temetőitől: ott láttam sírlapon fekvő nőalakot, madarat, sőt még lapjaira bomló könyvet is kőbe faragva. Arcok, reliefek, teljes alakú szobrok az elhunytáról. Mesterművek. Mindenféle, gyermeki képzeletet megmozgató alakzat. Őket talán kevésbé kötötte szakralitás, avagy a szakralitást másképp, nemcsak az előírt vallásos jelképeken keresztül éltek meg. Nekem nagyon tetszettek a zsidó sírok. De tetszett a katalikus szoborcsoportja is a bejáratnál, az adakozó nőalak, és a ravatalozók! Melyek mellett elhaladva borzongani lehetett nyári kánikulában is, amikor a virágot fonnyadtra lankasztotta pár óra alatt a hőség. A ravatalozókat, melyeknek ajtajuk nyitva állt, mindössze egy-egy vaskerítés zárta el belsejüket, épp az tette rejtelmessé, hogy nem lehetett tudni, mikor van benne halott. Idővel rájöttem: figyelni kell a temetőkapun a gyászjelentéseket, melyekből a ravatalozó bejáratára is függesztettek, ha épp halottat rejtett. Ám ez a tudás, a későbbi iskolás tudása nem csökkentette a borzongás-keltette bizonytalanság-érzést.

Miért a bizonytalanság? Mi rendült meg? A biztonságérzet? Relativizálódott a léttudat, mihelyt találkoztam a másik dimenzióval?

A másik dimenzióval, melyek kapcsán nagyanyám olyan szavakat használt, hogy van más világ. És van feltámadás. Ez a tudat megrendíti az evilági életben való pöffeszkedést.

Talán ezért is jártam már gyerekként szívesen a temetőbe. Új távlatok nyíltak, amikor átléptem a temetőkaput, mintha síkok, fénypázmák nyúltak volna elém, mint kigöngyölített szőnyeg, mely máshova vezet. De lehet, hogy csak a fények játszottak velem, melyeket átszűrtek a fenyők tűlevelei?

Egy időben, középkorunkban a református temető teraszos kriptáin tanyáztunk lyukas órákban. Ma is szívesen időznék ilyen kis villaszerű építményeken. Ha jött valaki, csak lehúzódtunk a falat s párkányt mállasztó, hús, mélyzöld borostyánok mögé.

Legszebbek halottak napján voltak a temetők: messziről úgy tűnt, lángba borultak. Lángba borította őket a sok gyertya, melyek remegő nyelvecskéi egységes nyalábba szövődtek. Lángoltak estefelé a temetők, mintha egy-egy sír felgyulladt volna.

Ma is szeretek – alkalomadtán – temetőbe menni.

Kiszakadni abból a dimenzióból, amely nap, mint nap fogva tart.

Idén halottak napján is kint voltunk este a péterfai temetőben: egy régi kriptára egy kis pléhtalpas gyertyát helyeztünk, meggyújtottuk, inkább csak a szertartás kedvéért. Hogy a gyerek lássa, s én közben vételezzem, ha netán üzenet jönne. Aznap és ott nem jött. A sír elhagyatottnak tűnt, de nem gondozatlannak, hiszen a közhasznú munkás köteles minden sírt – elhagyottat – karban tartani. Ám egyedülvalósága, egyedülállása a többitől hívogató volt.

Másnap napközben újra elmentünk a gyerekekkel. Levettük a kiégett pléhtartót, bedobtuk a kukába. A gyerek a többi sírt is le akarta rámolni, mondtam, azokat nem szabad, azoknak van gazdájuk.

A többi síron mécsesek lobogtak, egyik-másik nagyobb még csak félig-egyharmadig leégve. Minél nagyobb a mécses (teste piros vagy szintelen plasztik, teteje levehető pléh-zárókupak), annál nagyobb gyertya fér beléjük. A szél sem oltotta ki őket.

Néhány asszony már vitt haza belőlük: jók lesznek jövőre. Mások hetekre otthagyták. Különösen a városiak, akik nem jönnek vissza, csak jövő ilyenkor. Halottak napján jöttek a falutemetőbe olyan emberek, akik nem köszönnek mindenkinek... fiatalok voltak, többnyire kisgyerekekkel: az unokák, dédunokák már városon született nemzedéke.

Meleg volt, de párás a levegő. A mécsesek pislácoltak. Pad nincs, leültünk a temető végében egy sírszegélyre, feltűnés nélkül, krizantémok takartak minket. A temető mögött szántó. A mellette levő telek csöndes, kihalt, ám láttam, hogy valamelyik nap egy gazda szántott rajta lóval. Itt-ott gyümölcsfa, egyiken két hatalmasnak tűnő szürke madár párzott. Az idén a novemberi melegtől elvesztették belső órájuk szabályozását. A cinke is immár harmadszor kotlik a postaládámban.

A párafelhők vizet eresztettek, eleredt lassacskán az eső.

Először csak hallottam a hangokat. Majd nézegettem a szomszéd teleksáv felé, a gyümölcsfák irányába, ahol a gerlék párzottak – giccsmásuk egy-egy kerámia gerlepár a sírköveken. Fehér, zománcozott kerámia-galambok. Egyik előre hajol, farka az égben, a másik felnyújtja a fejét.

Honnan szól a kolomp? A faluban egy másik, szintén kihalt portán láttam juhokat, biztos, itt is tartanak, hogy leleljenék a füvet. Bár az már novemberben nem nő.

Egyre hangosodott a kolompolás. Sok juh lehet, közelednek, sokukra – nemcsak a vezérkosra? – tehettek kolompot. Ahogy az eső dobolt, úgy kolompolt valami.

Ültem, figyeltem. A hang egészen közélről jött. Ahogy jobban vert az eső, annál hangozabbban, folyamatosan, ahogy alábbhagyott, akadozva, halkabban.

Juhnyáj helyett ködkonda járta a szomszédos telket, s az eső csengett-bongott a műanyag mécsesek pléhtetején.

Harmadnap is elsétálunk a temetőbe. Szél fúj. Néhány krizantémcserepet felborított. Már csak a legnagyobb plasztik mécsesek pislácoltak. A kicsik és közepesek kiégtek.

A szél átfúj egy-egy félrebillent pléh-mécsstetőn, fúvó hangot adva. Furulyázik a mécskolomp.

Az idő szalagján rögzül a hang. Rávarrja magát a táj, mint öltögető asszony vászonra a minitát. A szelet, mely furulyahangot ad, s a mécseseket, melyek bádogtejére potyog az eső.

Megannyi kis mécskolomp.

(Részlet a szerző Lélekregegy című készülő kötetből.)